

Մ Ա Ս Ե Ա Յ Ա Ղ Ա Ի Ն Ի

Ա Ի Ե Տ Ա Բ Ե Բ

Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն Ե Ա Յ Յ

ԱԶԳԱՅԻՆՔ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆՔ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

ԲԱՆԱՍԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՎՆԱՍՆԵՐԸ

Երեսայի աշուհներ իրաւամբ տրուած է սուրբ գրքին մէջ սատանային, հօրն ստութեանց եւ թշնամւոյն խաղաղութեան, նորա գործքերուն նայելով, որոց առաջինն էր զԱդամն ու Եւան Աստուծոյ պատուիրանին դէմ՝ մեղանշելու դրօշակը՝ ասելով թէ «Աստուածին չ մոռով արգիլեց ձեզի որ այս գրախտին մէջ եղած ամէն ծառերուն ալ պտուղներէն չուտէք: — Զի է զի ասաց Աստուած թէ յամենայն ծառոց որք իցեն իներքս իգրախտի այդր՝ մի ուտիցէք»: — Յայսնի բան է որ Աստուծոյ դրած արգելքը

այնպէս չէր, այլ միայն մէկ ծառի մը պտուղներուն համար. բայց բանասարկունցածութեանն ու չարութեանը այնպէս ձեռք կուտար որ ճշմարտութիւնը ոչ միայն ծածկէ, այլ եւ ծռէ ծռմուկէ, ինչպէս որ ամենայն խառնակիչներուն սովորութիւնն է, եւ այնպէս խռովութիւն՝ կռիւ ու թշնամութիւն ձգէ մէկուն մէկալին մէջ:

Եթէ բոլոր աշխարհս խռովութեամբ լեցընելու համար՝ մէկ սատանայ մը՝ մէկ բանասարկու մը միայն բաւական է, ամբողջ ազգ մը եւ ժողովուրդ մը երկպառակութեամբ ու թշնամութեամբ տակնուվրայ ընելու համար ալ մէկ խառնակիչ բանասար-

կու մը բաւական է: Այս բանիս ապացոյց եւ օրինակ հարկաւոր է արգեօք՝ երբ ամէն օր եւ ամէն տեղ կտեսնեն մարդիկ ասոր ճշմարտութիւնը:

Յաւալի բան է որ մեր ազգին պատմութեանը մէջ ալ պակաս չեն եղած բանասարկութեան եւ քսովեան մրովը սեւցած խռովարարներ, եւ առաւել եւս ցաւալին այս է որ մինչեւ ցայժմ՝ եւս կգտնուին այնպիսի անձինք յամենայն աստիճանէ: Սոքա իրենց բան ու գործ ըրած են չարախօսութիւնը՝ իրենց սրտին չարութեանը յաւելուածէն զուրիշներն ալ թունաւորելով, եւ իրենց բանասարկութեան կրակովը բորբոքած հրդեհին կատաղութեանը եւ աւերմունքներուն վրայ զուարճանալով:

Ի՞նչ է արգեօք այս սոսկալի չարասիրութեան պատճառը կամ աղբիւրը: Հասարակաց օգնւան արգեօք, ինչպէս որ իրենք կը սեն սուտ պարծանօք: Բայց ո՞ւր տեսնուած է որ հասարակաց օգտակար բան մը առաջ երթայ վնասակար թշնամութեամբ տակնու վրայ եղած աղգի մը մէջ. երբ տեսնուած է որ խռովութեամբ ու շփոթութեամբ խաղաղութիւն ընկնի ժողովրդոց մէջ: Ռամկաց առակն որ կըսէ թէ «Պինգ քաշքըշուեցէք որ սերտ միանաք» խիստ քիչ պարագաներու մէջ ճշմարիտ է. եւ թէ մէկը կամենայ կարծիք ընել թէ գուցէ այդ խօսքը կերպով մը աղգային երկպառակութեանց ալ յարմարի, թող միաքը բերէ որ ո՛չ ապաքէն այն պիտի խշխշուելովն է որ այսօրուան օրս մեր ազգը աշխարհիս երեսը ցիրուցան եղեր, ու նորա հայրենիքը աւերակներու տակ թաղուեր է. երբ պիտի միանայ եւ ինչպէս: Այո, չատ անգամ պատահած է որ երկպառակեալ կուսակցութիւնք իրարու հետ հաշտուելէն յետոյ՝ առաջինէն ալ աւելի սիրով եւ բարեկամութեամբ կապուեր են, բայց ոչ եթէ նորանոր երկպառակութիւններ սերմանելով, նորանոր բանասարկութիւններ ընելով եղած են այն հաշտութիւնները, այլ խռովութեան առիթները վերցընելով, բանասարկութենէ ետ կենալով, հին ատելութեան մուխը մարելով, խաղաղութեան յարգը ճանչնալով, եւ ցած անձնասիրութիւնը, շահասիրութիւնն ու փառասիրութիւնը՝ եղբայրսիրութեան եւ ազգասիրութեան զոհ ընելով:

Եթէ վիրօք զվէրս բժշկելը յիմարութիւն է, եթէ կրակ տալով հրդեհ անցընել ուղելը անմարութիւն է, եթէ պատըռտելով կարկը-

տել ուղելը խենդութիւն է, տարակոյս չըկայ որ բանասարկութիւն ու խառնակութիւն ձգելով՝ հաշտութիւն, խաղաղութիւն եւ միաբանութիւն ընել կուզեմ՝ ըսելն ալ կամ յիմարութիւն է եւ կամ կեղծաւորութիւն եւ անհնարին չարութիւն:

Եւ ահա այս կեղծաւորութիւնն ու չարամտութիւնն է որ իրաւամբ կվախցուի, մանաւանդ մեր օրերը, այն մարդկանց վրայ՝ որ բերնով աղգասէր, միաբանասէր, խաղաղասէր, գթասէր, եղբայրասէր կերեւին, եւ գործով՝ այս յատկութեանց բոլորովին հակառակը կերեւցընեն, անդադար աշխատելով որ փոքրը մեծին դէմ ելնէ՝ մեծը փոքրին, աղքատը հարստին՝ հարուստն աղքատին, աշխարհականը եկեղեցականին՝ եկեղեցականը աշխարհականին. եւ երբ հարցընես թէ մտքերնիդ ինչ է, համարձակ եւ լռութեամբ պատասխան կուտան թէ «Ժողովրդոց աչքը բանալ որ իրարու պակասութիւնը ճանչնան եւ դուրս հանեն, եւ ամէնքն ալ ամէն կողմանէ հաւասար լինին իրարու»: Կտեսնես թէ ինչպէս հաւատարիմ աշակերտք են նոքա առաջին բանասարկին, որ ըսաւ մեր նախածնողացը թէ «Յորում աւուր ուտիցէք ինմանէ, բանայցիկ աչք մեր, եւ լինիցիք իբրեւ զստուածս՝ ճանաչել զբարի եւ զչար. — Այն պտուղէն կերածներուդ պէս աչքերնիդ կբացուին ու դուք ալ մէկ մէկ աստուած կը դառնաք, բարին ու չարը կճանչնաք»:

Այս սողերը գրելու ժամանակ մեր ալ կիսափաքիմք որ բարեսէր ընթերցողին աչքը բացուի, բայց ինչ տեսնելու. — բանասարկութեան վնասները, բանասարկ եւ խառնակիչ մարդուն չարութիւնը, խռովարար մարդուն անզգամութիւնը, եւ մէկ խօսքով, «Արացոյժ զչար՝ զի եկեսցէ բարի» ըսող լիբը մարդուն յիմարութիւնը:

Այո, բանասարկուին չարութենէն ալ երբեմն բարիք կեցնէ, ինչպէս որ գաղղիացի փիլիսոփային մէկն ըսած է. ո՞րն է այն բարիքը. եթէ ոչ այս՝ որ բանասարկու, չարամիտ եւ ամբարիշտ մարդը միշտ թշուառ է, եւ զուրիշներն ալ իրեն պէս թշուառացընելու մտքով է որ խռովութիւն ու խառնակութիւն կսերմանէ. այս որ գիտնան խաղաղասէր, բարեսէր եւ բարեպաշտ մարդիկ, իրենց երջանկութեան համը աւելի կառնուն ու փառք կուտան Աստուծոյ, որ վաղուց ըսած է մարգարէին բերնովը թէ «Ոչ գոյ խաղաղութիւն ամբարշտաց, ասէ Տէր»: